

Únia miest chce zmeniť podobu verejnej správy

PRINT , Zdroj: Tempo noviny, Strana: 4, Servis: Spravodajstvo, Dátum: 17.02.2020 00:00:00, Autor: Maťo

Dozrel čas na zmeny – je názov návrhu na reformu správy vecí verejných, ktorú zástupcovia **Únie miest Slovenska (ÚMS)** predstavili na svojom mimoriadnom sneme 28. januára v priestoroch historickej budovy Národnej rady Slovenskej republiky v Bratislave.

Ide o 35-stranový dokument, ktorý predstavuje víziu opatrení na to, aby občania po celom Slovensku mali viac priameho dosahu a vplyvu na tvorbu štátnej politiky. **ÚMS** chce k tomu dospieť využitím osvedčených princípov decentralizácie, subsidiarity a reorganizácie kompetencií v samostatných oblastiach verejnej správy medzi jej jednotlivými úrovňami.

Decentralizácia v jednoduchosti znamená presun moci, kompetencií či zodpovednosti za výkon verejných funkcií z centrálnej celoštátnej vlády na nižšie úrovne riadenia. V našom prípade sú to miestne a regionálne **samosprávy**, do ktorých si občania volia svojich zástupcov priamou voľbou. Výhodou toho je, že ľudia svojich kandidátov viac poznajú a majú aj podstatne lepšie možnosti ich rozhodnutia ovplyvňovať či kontrolovať, ako v prípade poslancov sediacich v národnej rade. Centrálna vláda by sa mala starať len o tie oblasti, ktoré nie je možné alebo vhodné zabezpečovať priamo v jednotlivých obciach, mestách či regiónoch. Išlo by napríklad o dodržiavanie práva, bezpečnosť občanov, vytváranie predpokladov a podmienok pre zvyšovanie kvality života v štáte ako celku či o oblasť zahraničnej politiky. Do kompetencie krajov by sa samostatne, prípadne v spolupráci s centrálnou mocou mali dostať úlohy týkajúce sa hospodárskeho rozvoja a politiky zamestnanosti, takisto daňová politika, regionálna **doprava**, ale aj úlohy v oblasti zdravotníctva či ochrany **životného prostredia**. Predstavitelia regionálnej **samosprávy** by tiež mali mať možnosť podávať návrhy zákonov, o ktorých by rozhodovali poslanci národnej rady. Návrh **únie miest** ráta tiež s možnosťou presunu niektorých súčasných kompetencií vyšších územných celkov (VÚC) na mestá a obce, napríklad v oblasti regionálneho školstva, s výnimkou toho odborného, sociálnych služieb, kultúry či športu.

S decentralizáciou úzko súvisí aj princíp subsidiarity, na základe ktorého by v štáte mala fungovať deľba moci. Subsidiarita je princíp, podľa ktorého to, čo môže urobiť nižšia úroveň verejnej správy, nemá mať v kompetencii vyššia úroveň. Je to spôsob, ako čo najviac priblížiť dosah na riešenie určitých otázok alebo problémov tým, ktorých sa bezprostredne týkajú a majú najlepšie predpoklady situáciu vyriešiť čo najefektívnejšie. Prioritou **ÚMS** je tiež zamedzenie nedostatočného **financovania samospráv**, ktoré sa tento rok prejavia v mnohých slovenských mestách, vrátane Partizánskeho či Bánoviec. „Pretrvávajúca centralizácia vo financovaní znižuje motiváciu na využívanie potenciálu spravovaného územia a zodpovednosť za verejné výdavky. Je oddelená zodpovednosť za výšku a výber daní a rozhodovanie o ich použití, neexistuje prepojenie medzi poskytovaním služieb a platením daní. Transfery zo štátneho rozpočtu nekryjú objektívne náklady a ich výška závisí od ústretovosti centrálnej vlády,“ píše sa v predstavenom dokumente. **Únia miest** nie je spokojná ani s vymedzením vyšších územných celkov či samotných okresov.

Tvrdí, že súčasné VÚC sú nehomogénne a nerešpektujú socio-priestorovú organizáciu spoločnosti. Mnohé záležitosti si občania dávno zabezpečujú mimo ich hraníc. Majú nedostatočné kompetencie, negenerujú takmer žiadne vlastné finančné zdroje a sú úplne závislé od transferov zo štátneho rozpočtu, fondov Európskej únie a prerozdeľovania jedinej dane, a to z príjmu fyzických osôb. Majú tiež duplicitné úlohy so štátom, ale aj s obcami a svojimi rozhodnutiami narúšajú prirodzený výkon správy miest a obcí. Predstavitelia **ÚMS** tvrdia, že aby mali vyššie územné celky zmysel, musia mať úplne iné úlohy či kompetencie, iný spôsob financovania finančného vyrovnania a tiež úplne iné územné vymedzenie.

V neposlednom rade návrh počíta aj so zmenou a decentralizovaním volebného systému do Národnej rady Slovenskej republiky. Tá by sa mala udiat tak, aby boli zachované výhody súčasného systému, teda férovosť a jednoduchosť, ale zároveň

by boli odstránené nedostatky ako nevyváženosť a slabý vplyv preferenčných hlasov.

V súčasnosti pri voľbe do parlamentu existuje len jediný celoslovenský volebný obvod. Toto chce **ÚMS** čiastočne zachovať, avšak iba pre účely spočítania hlasov a rozdelenia mandátov medzi politické strany. Vo všetkých ďalších ohľadoch už systém pracuje s viacerými obvodmi, čo znamená, že politické strany by tu na rozdiel od dneška zostavovali niekoľko, a nie iba jedinú kandidátnu listinu, čo by zefektívnilo rozdelenie mandátov do jednotlivých regiónov.

Výsledkom by mala byť vysoká proporcionalita, garancia zastúpenia regiónov, zachovanie jednoduchosti, nízka nákladnosť a posilnený vplyv voličov na personálne zloženie parlamentu. Tento návrh má však pred sebou ešte dlhú cestu, aby sa stal realitou. Bude potrebovať súčinnosť silnej centrálnej vlády i podporu v parlamente, ako aj schopnosť dohody medzi **samosprávami**.